

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2018. május 31.(*)

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – A 7. cikk (1) bekezdése – Devizában nyilvántartott kölcsönszerződések – A tisztességtelen jelleg vitatásának esetére különleges eljárási követelményeket megállapító nemzeti jogszabály – Az egyenértékűség elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – A hatékony bírói jogvédelemhez való jog”

A C-483/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) a Bírósághoz 2016. szeptember 6-án érkezett, 2016. augusztus 29-i határozatával terjesztett elő a

Sziber Zsolt

és

az **ERSTE Bank Hungary Zrt.**

között,

Szeder Mónika

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök, A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (előadó) és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: Illéssy I. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2017. október 24-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az ERSTE Bank Hungary Zrt. képviselőjében Kende T. és Sonnevend P. ügyvédek,
  - a magyar kormány képviselőjében Fehér M. Z., meghatalmazotti minőségben,
  - az Európai Bizottság képviselőjében A. Cleenewerck és Tokár A., meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2018. január 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 169. cikknek, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 20., 21., 38. és 47. cikkének, a fogyasztókkal kötött szerződésekben

alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 8. cikkével összefüggésben értelmezett 7. cikke (1) és (2) bekezdésének, valamint a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) (47) preambulumbekzdésének az értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet a Sziber Zsolt és az ERSTE Bank Hungary Zrt. (a továbbiakban: ERSTE Bank) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya a lakásvásárlás céljára megkötött azon kölcsönszerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránti kérelem, amelynek értelmében a kölcsön folyósítása és törlesztése forintban (HUF) történt, viszont amelyet a kifizetés napján irányadó árfolyam alapján svájci frankban (CHF) tartottak nyilván.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 87/102/EGK irányelv

- 3 A fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelv (HL 1987. L 42., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.) 2. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint ez az irányelv nem vonatkozik az olyan hitelszerződésekre vagy hitelnyújtásra vonatkozó ígéretekre, amelyek elsődleges célja tulajdonjogok megszerzése vagy megtartása földre vagy egy meglévő vagy tervezett épületre vonatkozóan.

A 93/13 irányelv

- 4 A 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekzdése kimondja:

„[...] a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”.

- 5 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 6 Ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A 2008/48 irányelv

- 7 A 2008/48 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja így rendelkezik:

„Ez az irányelv nem alkalmazandó a következőkre:

- a) olyan hitelmegállapodások, amelyek fedezete ingatlanfedezetű jelzálog vagy a tagállamokban az ingatlanokra általánosan alkalmazott más hasonló biztosíték vagy az ingatlanokhoz kapcsolódó valamely jog”.

A magyar jog

A korábbi Polgári Törvénykönyv

- 8 A Polgári Törvénykönyvről szóló, 2014. március 14-ig hatályos 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Ptk.) 239/A. §-ának (1) bekezdése így rendelkezett:

„A fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné.”

A Polgári Törvénykönyv

- 9 A Polgári Törvénykönyvről szóló, 2014. március 15-től hatályos 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:108. §-a szerint:

„(1) Érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és a szerződés teljesítését követelni nem lehet. Az érvénytelenség további jogkövetkezményeit a bíróság a fél erre irányuló kérelme alapján – az elévülés és az elbirtoklás határai között – alkalmazza.

(2) A fél a szerződés érvénytelenségének megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását kérné.

(3) A bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeiről a fél kérelmétől eltérő módon is rendelkezhet; nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.”

A DH 1 törvény

- 10 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 1. §-ának (1) bekezdése szerint:

„E törvény hatálya a 2004. május 1. napja és az e törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött devizaalapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forintalapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel vált.”

- 11 A DH 1 törvény 3. §-ának (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalta szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.”

- 12 Az említett törvény 4. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalta feltétel kivételével – [...]”

(2) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a pénzügyi intézmény [...] nem kezdeményezte a polgári peres eljárás lefolytatását, vagy a bíróság a keresetet elutasítja vagy a pert megszünteti, kivéve ha a szerződéses kikötés esetében a [...] peres eljárás megindításának lehet helye, de az eljárás nem került megindításra, vagy az eljárás megindításra került, de a bíróság nem állapította meg a (2a) bekezdés szerint a szerződéses kikötés semmisségét.

(2a) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a bíróság annak semmisségét az elszámolásról szóló külön törvény alapján a Felügyelet által indított közérdekű keresettel indított perben megállapította.

(3) A (2) és a (2a) bekezdésben foglalt esetben a pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvény szerint meghatározott módon kell elszámolnia.”

A DH 2 törvény

13 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 37. §-ának (1)–(3) bekezdése szerint:

„(1) E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (a továbbiakban: részleges érvénytelenség) megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben – eredménytelen hiánypótlási felhívást követően – nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakra figyelemmel a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében [a korábbi Ptk.] 239/A. § (1) bekezdése alapján, illetve [a Ptk.] 6:108. § (2) bekezdése alapján – ha annak e törvényben foglalt feltételei fennállnak – a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indult és folyamatban lévő eljárásokban a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, vagy az eljárásokat meg kell szüntetni. Nincs helye a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának vagy az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn. E szerint kell eljárni a felfüggesztés megszűnését követően folytatott eljárásokban is.

(3) Ha a folyamatban lévő eljárásban a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának már nincs helye, az eljárást meg kell szüntetni, ha a fél a keresetében (vizontkeresetében) a bíróság erre irányuló hiánypótlási felhívásának kézbesítésétől számított 30 napon belül nem kéri az érvénytelen szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének levonását, továbbá nem jelöli meg, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását kéri. Nincs helye az eljárás megszüntetésének, ha a fél a szerződés érvénytelenségének vagy részleges érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelme mellett az eljárásban más kereseti kérelmet is előterjesztett; ebben az esetben úgy kell tekinteni, hogy a fél a megállapítás iránti kereseti kérelmet nem tartja fenn.”

14 A DH 2 törvény 37/A. §-ának (1) bekezdése így rendelkezik:

„Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság – a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével – az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.”

15 Az említett törvény 38. §-ának (6) bekezdése így rendelkezik:

„Felülvizsgált elszámolásnak minősül az elszámolás, ha

- a) az e törvényben meghatározott időn belül a fogyasztó nem élt panasszal a pénzügyi intézmény felé az elszámolással szemben, vagy nem élt panasszal arra hivatkozással, hogy a pénzügyi intézmény nem számolt el vele,
- b) az e törvényben meghatározott határidőn belül a fogyasztó nem kezdeményezte a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását,
- c) az e törvényben meghatározott határidőn belül a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény nem kezdeményezte a 23. § (1) bekezdése szerinti nemperes eljárást vagy a 23. § (2) bekezdése szerinti peres eljárást,
- d) a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény által kezdeményezett 23. § (1) bekezdése szerinti nemperes eljárást vagy a 23. § (2) bekezdése szerinti peres eljárást befejező határozat jogerőre emelkedett.”

A DH 3 törvény

- 16 Az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: DH 3 törvény) 3. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A fogyasztói kölcsönszerződés az e törvényben meghatározottak szerint a törvény erejénél fogva módosul.”

- 17 A DH 3 törvény 10. §-a így rendelkezik:

„A deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés tekintetében jogosult pénzügyi intézmény [a DH 2 törvény] szerinti elszámolási kötelezettsége teljesítésének határidejéig köteles a deviza vagy devizaalapú fogyasztói jelzálogkölcsön-szerződés alapján fennálló vagy az abból eredő teljes, [a DH 2 törvény] alapján teljesített elszámolás alapján megállapított tartozást – ideértve a devizában felszámított kamatot, díjat, jutalékot és költséget is – a fordulónappal az adott devizanem

- a) 2014. június 16. napja és 2014. november 7. napja közötti időszakban [a Magyar Nemzeti Bank] által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamainak átlaga vagy
- b) 2014. november 7. napján [a Magyar Nemzeti Bank] által hivatalosan jegyzett devizaárfolyama

közül a fogyasztó számára kedvezőbb devizaárfolyamon forintkövetelésre átváltani (a továbbiakban: forintra átváltás).”

- 18 Az említett törvény 15/A. §-a így rendelkezik:

(1) A fogyasztói kölcsönszerződés érvénytelenségének (részleges érvénytelenségének) megállapítása, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása iránt indult és folyamatban lévő perekben e törvénynek a forintra váltást megállapító szabályait a fogyasztónak [a DH 2 törvény] alapján teljesített elszámolás szerint meghatározott, deviza vagy devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésből eredő tartozásának összegére is alkalmazni kell.

(2) A fogyasztónak az elszámolás fordulónapján forintban megállapított tartozását a határozathozatalig terjedő időszakban a fogyasztó által teljesített törlesztés összege csökkenti.

(3) A fogyasztói kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása esetén a feleknek [a DH 2 törvény] alapján teljesített elszámolás eredményeként meghatározott szerződéses jogait és kötelezettségeit e törvény szabályai alapján kell megállapítani.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 19 Sziber Zsolt mint adós és Szeder Mónika mint adóstárs 2008. május 7-én lakásvásárlási célú, svájci frankban nyilvántartott és forintban folyósított, valamint forintban törlesztendő kölcsönszerződést kötött az ERSTE Bankkal. A szóban forgó kölcsönszerződést az ekkor irányadó svájcifrank-árfolyam alapján vették nyilvántartásba, és ahhoz ingatlan-jelzálogszerződést mellékeltek. E szerződésben olyan feltételek szerepelnek, amelyek egyrészt eltérést írnak elő a kölcsön folyósítására és annak törlesztésére alkalmazandó árfolyamot illetően, vagyis az előbbi esetben az ERSTE Bank által alkalmazott vételi árfolyam, az utóbbi esetben az általa alkalmazott eladási árfolyam között (a továbbiakban: árfolyamrés), másrészt pedig olyan egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosítanak az ERSTE Banknak, amely lehetővé teszi számára a kamatok, díjak és költségek emelését (a továbbiakban: egyoldalú szerződésmódosítási jog).
- 20 Keresetében Sziber Zsolt elsődlegesen azt kérte, hogy a kérdést előterjesztő bíróság állapítsa meg a szóban forgó kölcsönszerződés érvénytelenségét, amennyiben az először is lehetetlen szolgáltatásra irányul, mivel nem tartalmazza sem a különböző havi törlesztőrészeket, sem pedig a felvett tőke és kamatok összegét, továbbá forint-hitelszámlára nem lehet devizaösszeget teljesíteni; másodsor, a szerződésben nem tisztázott a devizakonverziós árfolyam típusa, harmadszor pedig az ERSTE Bank nem tett eleget a felelős hitelbírálat követelményének, többek között az árfolyamkockázatra is kiterjedő adósi teljesítőképesség-vizsgálatot illetően. Ezenkívül az árfolyamkockázat mértéke nem volt megítélhető az adós számára, aki nem részesült világos és érthető tájékoztatásban.
- 21 Sziber Zsolt másodlagosan azt kérte, hogy a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) állapítsa meg bizonyos szerződési feltételek tisztességtelenségét. Sziber Zsolt szerint először is, a szóban forgó kölcsönszerződés VII.2. pontjában foglalt feltétel tisztességtelen, amennyiben a fogyasztó, aki nem részesült világos és érthető tájékoztatásban, nem tudta felmérni az árfolyamkockázat mértékét. Másodsor, az e szerződés VIII.13. pontjában foglalt feltétel azért tisztességtelen, mert lehetővé teszi, hogy egy banki hirdetés a szerződés részévé váljon, ami azáltal, hogy az ERSTE Banknak szerződéskiegészítési jogot biztosít, sérti a felek közötti szerződési egyensúlyt. Harmadsor, a szóban forgó kölcsönszerződésnek a törlesztőrészeket banki hirdetés szerinti meghatározásáról szóló II.1. pontja, továbbá e szerződésnek a kamatlábról és annak változó mértékéről szóló II.2. pontja, valamint az említett szerződés kamatemelési jogot biztosító III.3. pontja tisztességtelen szerződési feltételnek minősül.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság felhívta Sziber Zsoltot, hogy többek között a DH 2 törvény 37. §-ára tekintettel módosítsa a keresetét, egyrészt megjelölve, hogy a szóban forgó kölcsönszerződés érvénytelenségének esetleges megállapítása folytán milyen jogkövetkezményt kíván érvényesíteni, másrészt pedig kiegészítve a DH 2 törvény 38. §-ának (6) bekezdése szerinti elszámolást, azon összegek megjelölése érdekében, amelyekkel kapcsolatban úgy véli, hogy azokat az említett elszámolás keretében már figyelembe vett tisztességtelen feltételeken, vagyis a DH 1 törvény 3. és 4. §-ában említett feltételeken kívüli egyéb, adott esetben tisztességtelen feltételek következtében fizette meg.
- 23 Márpedig, jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy Sziber Zsolt több alkalommal módosította a keresetét, e bíróság ilyen tartalmú felhívása ellenére nem terjesztett elő a keresetének módosítására irányuló beadványt. Az említett bíróság megállapítja, hogy ennek következtében elvileg meg kellene szüntetnie a pert, anélkül hogy a jogvitát érdemben vizsgálná.
- 24 Ugyanakkor a Bíróság által feltett kérdésre adott válaszként a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy a jogvita még folyamatban van előtte.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést veti fel, hogy az uniós joggal ellentétesek-e a DH 1 és a DH 2 törvényben foglalt azon rendelkezések, amelyek értelmében egyrészt a devizában nyilvántartott szerződések többségében foglalt két feltétel, vagyis az árfolyamrészről és az egyoldalú szerződésmódosítási jogról szóló feltétel tisztességtelenségnek minősül, továbbá a pénzügyi intézménynek az említett feltételekre vonatkozó elszámolást kell készítenie, másrészt pedig a fogyasztó köteles pontosan megjelölni a szóban forgó kölcsönszerződés részleges vagy teljes érvénytelenségéből eredően általa érvényesíteni kívánt jogkövetkezményt, továbbá számszerűsíteni kell a követeléseit az e két feltételre kívüli egyéb, adott esetben tisztességtelen feltétel vonatkozásában, míg azok a

kölcsönfelvevők, akik nem devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek, nem kötelesek e pontosításokra és számszerűsítésekre.

26 A kérdést előterjesztő bíróság a fentieken kívül kiemeli, hogy ez utóbbi kölcsönfelvevőknek lehetőségük van a szóban forgó kölcsönszerződés megkötését megelőző állapot helyreállításában megnyilvánuló érvénytelenségi jogkövetkezmény gyakran kedvezőbb alkalmazását kérni, miközben a DH 2 törvény 37. §-a az e törvény hatálya alá tartozó kölcsönszerződések esetében kizárja e lehetőséget.

27 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék felfüggesztette a per tárgyalását, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Akként kell-e értelmezni a következő európai uniós jogi normákat, nevezetesen az [EUMSZ 169. cikk] (1) és (2) bekezdését a (3) bekezdésre is tekintettel, [a Charta] 38. cikkét, a [93/13 irányelv] 7. cikke (1) és (2) bekezdéseit a 8. cikkére is figyelemmel, [valamint a] [2008/48 irányelv] (47) [preambulum]bekezdését,

mint amely uniós normák kizárják az olyan nemzeti jogi szabályozást és annak alkalmazását, amely többletkövetelményt támaszt

az olyan fogyasztó hiteladós peres fél (felperes vagy alperes) adósok hátrányára, akik 2004. május 1-je [és] 2014. július 26. napja között kötöttek [egyoldalú szerződésmódosítási jogot] lehetővé tevő tisztességtelen szerződéses kikötéssel[,] illetve árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen szerződési előírással érintett fogyasztói hitelszerződést,

azzal[,] hogy e többletkövetelmények szerint ezen előbbi fogyasztói szerződések érvénytelenségével kapcsolatos bírósági jogérvényesítés eredményességéhez, mindenképp a kereset érdemi bírósági tárgyalásához kötelezően előírt tartalmú polgári peres beadvány, elsősorban kereset, keresetmódosítás vagy alperesi érvénytelenségi kifogás (a fogyasztó marasztalásával szemben), annak módosítása, alperesi viszontkereset, annak módosítása benyújtása kötelező,

miközben más nem fogyasztó hiteladós peres félnek és más azonos időszakban nem előbbi típusú hitelszerződéseket megkötő fogyasztó hiteladós peres félnek nem kell ilyen meghatározott tartalmú beadványt benyújtani?

2) Akként kell-e értelmezni az [első kérdésben] felsorolt [...] uniós jogi normákat, mint amelyek – akkor is[,] ha [a fenti, a jelen kérdésnél] általánosabb kérdésre igenlő, [illetve] akkor is[,] ha nemleges a Bíróság válasza – kizárják az [első kérdés] szerinti fogyasztó hiteladós peres félnél [a következő] kötelező többletkövetelmények alkalmazását [a)–c]):

a) a bírósági peres eljárásban az [első kérdés] szerinti fogyasztó hiteladós peres fél (felperes vagy alperes) által benyújtandó kereset, keresetmódosítás vagy alperesi érvénytelenségi kifogás (a fogyasztó marasztalásával szemben), annak módosítása, alperesi viszontkereset, annak módosítása csak akkor tárgyalható, érvényesíthető érdemben, ha abban

nem kizárólag az [első kérdés] szerinti fogyasztói hitelszerződések teljes vagy részleges érvénytelenségének bírósági megállapítását kéri a fél, hanem a teljes érvénytelenség jogkövetkezménye bírósági alkalmazását is [...],

miközben más nem fogyasztó hiteladós peres félnek és más azonos időszakban nem előbbi típusú hitelszerződéseket megkötő fogyasztó hiteladós peres félnek nem kell ilyen meghatározott tartalmú beadványt benyújtani?

b) a bírósági peres eljárásban az [első kérdés] szerinti fogyasztó hiteladós peres fél (felperes vagy alperes) által benyújtandó kereset, keresetmódosítás vagy alperesi érvénytelenségi kifogás (a fogyasztó marasztalásával szemben), annak módosítása, alperesi viszontkereset, annak módosítása csak akkor tárgyalható, érvényesíthető érdemben, ha abban

az [első kérdés] szerinti fogyasztói szerződések teljes érvénytelenségének bírósági megállapítása mellett a teljes érvénytelenség jogkövetkezményei közül nem a szerződéskötést megelőző eredeti állapot bírósági helyreállítását kéri [...],

miközben más nem fogyasztó hiteladós peres félnek és más azonos időszakban nem előbbi típusú hitelszerződéseket megkötő fogyasztó hiteladós peres félnek nem kell ilyen meghatározott tartalmú beadványt benyújtani?

- c) a bírósági peres eljárásban az [első kérdés] szerinti fogyasztó hiteladós peres fél (felperes vagy alperes) által benyújtandó kereset, keresetmódosítás vagy alperesi érvénytelenségi kifogás (a fogyasztó marasztalásával szemben), annak módosítása, alperesi viszontkereset, annak módosítása csak akkor tárgyalható, érvényesíthető érdemben,

ha abban a szerződéses jogviszony kezdetétől a keresetlevél benyújtásáig terjedő időszakra vonatkozó olyan (nemzeti jogszabályok által meghatározott) matematikai szempontból is rendkívül bonyolult – a magyar forintra átváltás szabályaira is figyelemmel elkészítendő – elszámolás is szerepel,

mely tartalmaz részletes, számszakilag ellenőrizhető tételes levezetést a szerződés szerinti esedékes törlesztőrészletek, a felperes által teljesített részletek, az érvénytelen rendelkezés figyelmen kívül hagyásával állított esedékes törlesztőrészletek, valamint a közöttük lévő különbség feltüntetésével annak végösszegként történő megjelölésével, hogy mennyi az [első kérdés] szerinti fogyasztó hiteladós peres fél pénzügyi intézmény irányában fennálló tartozása vagy esetleges túlfizetése,

miközben más nem fogyasztó hiteladós peres félnek és más azonos időszakban nem előbbi típusú hitelszerződéseket megkötő fogyasztó hiteladós peres félnek nem kell ilyen meghatározott tartalmú beadványt benyújtani?

- 3) Akként kell-e értelmezni az [első kérdésben] felsorolt [...] uniós jogi normákat, mint amelyek olyan tartalommal rendelkeznek, hogy azok megsértése a fenti ([első,] illetve [második kérdésbeli]) többletkövetelmények előírásával

egyben [a Charta] [...] 20., 21. és 47. cikkét is sértik,

figyelemmel arra is [...], hogy a fogyasztóvédelmi [...] uniós jog még nem *cross-border*, azaz nem tisztán nemzeti tényállás mellett is alkalmazandó a tagállami bíróságok által [a 2000. december 5-i Guimont ítélet (C-448/98, EU:C:2000:663) 23. pontjára], [a 2012. május 10-i Duomo Gpa és társai ítélet (C-357/10–C-359/10, EU:C:2012:283) 28. pontjára], [valamint a 2014. július 3-i Tudoran végzés (C-92/14, EU:C:2014:2051) 39. pontjára] tekintettel, [illetve] amennyiben az [első kérdés] szerinti hitelszerződések [ügynevezett] devizaalapú hitelszerződések, akkor pusztán e körülmény miatt *cross-border* tényállásként kell tekinteni azokat?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes megfontolások

- 28 Előljáróban meg kell állapítani, hogy sem a kérdést előterjesztő bíróság által a kérdéseiben hivatkozott 2008/48 irányelv, sem pedig a 87/102 irányelv – amely a 2008/48 irányelvet megelőzően volt hatályban, és amely az iratanyagban rendelkezésre álló információk szerint az adott ügy körülményeire tekintettel az időbeli hatály szempontjából releváns – nem alkalmazandó az alapügyben. E tekintetben meg kell állapítani egyrészt, hogy az elsőként hivatkozott irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja akként rendelkezik, hogy ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan hitelmegállapodásokra, amelyek fedezete ingatlanfedezetű jelzálog vagy a tagállamokban az ingatlanokra általánosan alkalmazott más hasonló biztosíték vagy az ingatlanokhoz kapcsolódó valamely jog, másrészt pedig, hogy a másodikként hivatkozott irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy ez az irányelv nem vonatkozik az olyan hitelszerződésekre, amelyek elsődleges célja tulajdonjogok megszerzése vagy

megtartása földre vagy egy meglévő vagy tervezett épületre vonatkozóan. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból világosan kitűnik, hogy az alapjogvita tárgyát képező szerződést ingatlanfedezetű jelzálog biztosítja, és e szerződést lakásvásárlás céljára kötötték.

29 Ezzel szemben a 93/13 irányelv a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozik. Így az alapjogvita tárgyára tekintettel ezt az irányelvet kell értelmezni, figyelembe véve a Charta releváns rendelkezéseit, különösen a hatékony bírói jogvédelemhez való jogról szóló 47. cikkét.

Az első és a második kérdéstről

30 Első és második kérdésével – amelyeket együttesen kell megvizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkét akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az alapeljárásban irányadókhhoz hasonló különleges eljárási követelményeket állapít meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik az árfolyamrésre vonatkozó feltételt és/vagy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek.

31 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

32 Ami azon következtetéseket illeti, amelyeket a fogyasztó eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésében szereplő rendelkezés tisztességtelen jellegének megállapításából le kell vonni, a nemzeti bíróságok csupán arra kötelesek, hogy a tisztességtelen feltétel alkalmazásától eltekintsenek annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában (lásd ebben az értelemben: 2015. január 21-i Unicaja Banco és Caixabank ítélet, C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, EU:C:2015:21, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az uniós jogalkotó által a 93/13 irányelv keretében követett cél ugyanis a felek közötti egyensúly helyreállítása elvileg egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. pont).

33 Másfelől a 93/13 irányelv 7. cikkének az ugyanezen irányelv huszonegyedik preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből kitűnik, hogy a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a bíróságok és közigazgatási szervek megfelelő és hatékony eszközökkel rendelkezzenek ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók által a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett az eladókkal vagy szolgáltatókkal szemben kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 E tekintetben a Bíróság megállapította többek között, hogy jöllehet a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltétel hiányában lett volna; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 66. pont).

35 Jöllehet a Bíróság így már több vonatkozásban, továbbá a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése szerinti követelményeket figyelembe véve meghatározta, hogy a nemzeti bíróságnak milyen módon kell biztosítania az ezen irányelv alapján a fogyasztókat megillető jogok védelmét, ez nem változtat azon, hogy az uniós jog főszabály szerint nem harmonizálja a valamely szerződési feltétel állítólag tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló eljárásokat, ezért pedig az

- ilyen eljárások az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak, azzal a feltétellel azonban, hogy ezek az eljárások nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), továbbá a Charta 47. cikke szerintinek megfelelő hatékony bírói jogvédelmet kell biztosítaniuk (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 A kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit ezen elvekre figyelemmel kell megvizsgálni.
- 37 Először is, az egyenértékűség elve tiszteletben tartásának vizsgálatát illetően meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben különleges szabályok vonatkoznak azon fogyasztók csoportjára, akik meghatározott időszakban olyan, devizában nyilvántartott kölcsönszerződést kötöttek valamely pénzügyi intézménnyel, amely a DH 1 törvény 3. §-ának (1) bekezdése és/vagy 4. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételeket tartalmaz, azzal, hogy e rendelkezések értelmében e feltételek közül az elsőt tisztességtelennek és semmisnek kell tekinteni, míg a második vélelmezetten tisztességtelen.
- 38 A DH 2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése értelmében azok a kereseti kérelmek, amelyeket a fogyasztónak a DH 1 törvény 3. §-ának (1) bekezdése és 4. §-ának (1) bekezdése szerinti két feltételt tartalmazó szerződés elleni bírósági peres eljárás keretében kell előterjesztenie, érdemben csak akkor vizsgálhatók, és azoknak csak akkor lehet helyt adni, ha először is, a kölcsönfelvevő az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazását is kéri; másodsor, ha a kölcsönfelvevő a teljes érvénytelenség jogkövetkezményei közül nem a szóban forgó szerződés megkötését megelőző állapot helyreállítását kéri; harmadszor pedig, ha a kölcsönfelvevő olyan elszámolást nyújt be, amely tartalmazza a tisztességtelen módon követelt összegeket.
- 39 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a fenti három feltétel nem vonatkozik a fogyasztókkal kötött olyan kölcsönszerződésekkel kapcsolatos keresetekre, amelyek nem tartalmaznak az árfolyamrésre vagy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt. Az ilyen esetekben irányadó rendelkezések – különösen a korábbi Ptk. 239/A. §-a, valamint a Ptk. 6:108. §-a – nem követelik meg, hogy a felperes megjelölje a szóban forgó kölcsönszerződés részleges vagy teljes érvénytelenségéből eredően a nemzeti bíróság előtt általa érvényesíteni kívánt jogkövetkezményeket, sem pedig azt, hogy olyan elszámolás formájában számszerűsítse a követeléseit, mint amelyet a vitatott szabályok előírnak.
- 40 Mivel a nemzeti jogszabályok szerint a fogyasztónak a DH 2 törvény 37. §-ának hatálya alá tartozó jogvita esetén különleges feltételeket kell tiszteletben tartania annak érdekében, hogy a keresetlevele tárgyalásra alkalmas legyen, a fogyasztó pedig érdemi határozathoz juthasson, a kérdést előterjesztő bíróság felhívta a fogyasztót, hogy e rendelkezésnek megfelelően egészítse ki a keresetlevelét. Ezzel szemben az előző pont szerinti esetekben lefolytatandó eljárásban a fogyasztóra nem vonatkoznának ilyen követelmények.
- 41 E tekintetben ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy annak eldöntése érdekében, hogy e két eljárás a jelen ítélet 35. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett hasonló helyzetekre vonatkozik-e, kizárólag az alkalmazandó eljárási szabályokról közvetlen ismeretekkel rendelkező nemzeti bíróság feladata megvizsgálni, hogy az érintett keresetek tárgyukat, indokaikat és lényeges elemeiket tekintve hasonlóak-e (lásd ebben az értelemben: 2015. február 12-i Baczó és Viznyiczai ítélet, C-567/13, EU:C:2015:88, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 E körülmények között, feltételezve, hogy az érintett keresetek hasonlósága megállapítható, meg kell vizsgálni, hogy a 93/13 irányelvre alapított keresetekre vonatkozó, az alapeljárásban irányadókhöz hasonló eljárási szabályok kedvezőtlenebbek-e, mint a kizárólag a nemzeti jogszabályokra alapított keresetekre vonatkozó eljárási szabályok.
- 43 Mint azt a főtanácsnok is lényegében megállapította az indítványának 47. pontjában, az uniós jogra alapított igényeit érvényesítő fogyasztóval szembeni eljárási többletkövetelmények előírása önmagában nem jelenti azt, hogy az említett eljárási szabályok vele szemben kedvezőtlenebbek lennének. A helyzetet ugyanis az érintett eljárási rendelkezéseknek a nemzeti hatóságok előtti eljárás egészében elfoglalt helyére, ezen eljárás lefolytatására, valamint e rendelkezések sajátosságaira figyelemmel kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2013. június 27-i Agrokonsulting-04 ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 44 E tekintetben a DH 1 törvény 3. §-a (1) bekezdésének és 4. §-a (1) bekezdésének magából a szövegéből kitűnik, hogy a magyar jogalkotó tisztességtelennek kívánja nyilvánítani a devizában nyilvántartott és a fogyasztók, valamint az eladók és szolgáltatók között létrejött szerződések többségében foglalt azon két feltételtípust, amelyek közül az egyik az árfolyamrészre vonatkozik, a másik pedig egyoldalú szerződésmódosítási jogot tartalmaz. A magyar kormány által nyújtott magyarázatok szerint a pénzügyi intézmény annak érdekében, hogy a Magyar Nemzeti Bank által a megfelelő devizanem vonatkozásában megállapított hivatalos árfolyam alkalmazásával kiszámítsa a fogyasztó által e feltételek tisztességtelen jellege folytán teljesített túlfizetést, elszámolást készít, amelyet a fogyasztó adott esetben vitathat.
- 45 A Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik, hogy tekintettel a fogyasztókkal Magyarországon megkötött, devizában nyilvántartott, az előző pontban említett két feltételt tartalmazó kölcsönszerződések nagy számára, a magyar jogalkotó többek között a DH 2 törvény elfogadásával rövidebbé és egyszerűbbé kívánta tenni a nemzeti bíróságok előtt lefolytatandó eljárást. Az olyan hasonló ügyekben ugyanis, amelyek nem az uniós jogból eredő jogokat érintenek, egy vagy több tisztességtelen feltétel érvénytelenségének megállapítása önmagában nem lenne elegendő a jogvita végleges lezárásához, mivel második eljárásra is szükség lenne, amennyiben a fogyasztó azt kívánja, hogy a nemzeti bíróság meghatározza a szóban forgó szerződés részleges vagy teljes érvénytelenségéből eredő jogkövetkezményeket, továbbá megállapítsa az adott esetben jogalap nélkül megfizetett összegeket.
- 46 Másfelől, a DH 2 törvény 38. §-ának (6) bekezdéséből kitűnik, hogy a pénzügyi intézmény által készített elszámolás véglegessé válik, amennyiben a fogyasztó azt nem vitatja. A magyar kormány által a tárgyalás során nyújtott magyarázatok szerint nem a fogyasztó feladata kiszámítani a túlfizetést, kivéve azt az esetet, ha a fogyasztó az e törvényben említett két feltételen kívüli egyéb, állítólag tisztességtelen feltételek érvénytelenségére hivatkozik. Ilyen esetben a fogyasztó feladata megjelölni azt az összeget, amellyel kapcsolatban úgy véli, hogy azt ezen egyéb feltételek alkalmazása folytán jogalap nélkül fizette meg.
- 47 Márpedig az ilyen követelmény, amely a magyar kormány szerint csupán a polgári eljárásjogban alkalmazandó azon általános szabályt juttatja konkrétan kifejezésre, amely szerint határozott és számszerűsített kereseti kérelmet kell előterjeszteni, nem tűnik kedvezőtlenebbnek a nemzeti jogszabályokra alapított hasonló keresetekre vonatkozó szabályoknál, amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálania.
- 48 E körülmények között az alapeljárásban vizsgált eljárási követelmények – tekintettel a magyar jogalkotó által annak érdekében kialakított rendszerben elfoglalt helyükre, hogy észszerű időn belül el lehessen bírálni a devizában nyilvántartott és tisztességtelen feltételeket tartalmazó kölcsönszerződésekre vonatkozó rendkívül nagyszámú jogvitát – elvileg nem tekinthetők kedvezőtlenebbeknek az olyan hasonló keresetekre vonatkozó követelményeknél, amelyek nem az uniós jogból eredő jogokat érintenek. Következésképpen – fenntartva, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak e kérdést még vizsgálnia kell – az ilyen követelmények nem tekinthetők összeegyeztethetetleneknek az egyenértékűség elvével.
- 49 Másodszor, a hatékony bírói jogvédelem elvét illetően meg kell állapítani, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy olyan eljárási szabályokat állapítsanak meg, amelyek lehetővé teszik a jogalanyok 93/13 irányelvből eredő, a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szembeni jogai tiszteletben tartásának biztosítását, magában foglalja a Charta 47. cikkében is biztosított hatékony bírói jogvédelem követelményét. E védelemnek egyaránt érvényesnek kell lennie az uniós jogra alapított keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok kijelölésére és az ilyen keresetekre vonatkozó eljárási szabályok meghatározására (lásd ebben az értelemben: 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 50 Ugyanakkor a Bíróság elismerte, hogy a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 47. pont). Így az, hogy valamely különleges eljárásban fennállnak bizonyos eljárási követelmények, amelyeket a fogyasztónak a jogai érvényesítéséhez tiszteletben kell tartania, nem jelenti azt, hogy a fogyasztó ne részesülne hatékony bírói jogvédelemben. Jóllehet ugyanis a 93/13 irányelv az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó

részvételével zajló jogvitákban előírja az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság pozitív, a szerződő feleken kívüli beavatkozását, a hatékony bírói jogvédelem elvének tiszteletben tartása főszabály szerint nem zárja ki, hogy az eljáró bíróság felhívja a fogyasztót, hogy az állításainak alátámasztása érdekében adjon elő bizonyos adatokat (lásd analógia útján: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. pont).

- 51 Jóllehet igaz, hogy az alapeljárásban irányadó eljárási szabályok további erőfeszítést követelnek a fogyasztótól, ez nem változtat azon, hogy e szabályok, amennyiben a bírósági szervezet tehermentesítésére irányulnak, a szóban forgó jogviták mennyiségében megnyilvánuló rendkívüli helyzetre adnak választ, és a gondos igazságszolgáltatáshoz fűződő általános érdeket érvényesítenek. Az említett szabályok mint ilyenek elsőbbséget élvezhetnek az egyéni érdekekkel szemben (lásd ebben az értelemben: 2015. február 12-i Baczó és Vizsnyiczai ítélet, C-567/13, EU:C:2015:88, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), feltéve hogy nem haladják meg a céljuk megvalósításához szükséges mértéket.
- 52 A jelen ügyben a bírósági szervezet tehermentesítésével kapcsolatos célra tekintettel nem tűnik úgy – amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia –, hogy azok a szabályok, amelyek a fogyasztóval szemben előírják, hogy olyan számszerű kérelmet terjesszen elő, amely legalább részben az érintett pénzügyi intézmény által már elkészített elszámolásból áll, továbbá jelölje meg azt a jogkövetkezményt, amelynek alkalmazását a szóban forgó kölcsönszerződés vagy annak bizonyos feltételei érvénytelensége esetén a nemzeti bíróságtól kéri, olyan összetettek lennének és olyan súlyos követelményeket tartalmaznának, hogy e szabályok aránytalanul hátrányosan érintenék a fogyasztó hatékony bírói jogvédelemhez való jogát.
- 53 Ezenkívül, ami azt a kérdést illeti, hogy ellentétes-e a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal az, hogy a fogyasztó nem kérheti a bíróságtól a szóban forgó kölcsönszerződés megkötését megelőző állapot helyreállítását, mivel a DH 2 törvény 37. §-a akként rendelkezik, hogy a DH 1 törvénnyel érintett kölcsönszerződések érvénytelenségének megállapítása csak a szerződés érvényessé vagy a nemzeti bíróság általi határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítására is kiterjedően kérhető, a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy ilyen körülmények között a Bíróságnak a jelen ítélet 34. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatával összhangban megállapítható-e, hogy az említett szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek hiányában lett volna, többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltételek alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot.
- 54 E tekintetben a Bíróság által feltett kérdésekre válaszolva az ERSTE Bank és a magyar kormány a tárgyalás során akként nyilatkozott, hogy a fogyasztónak a DH 2 törvény 37. §-ában szabályozott különleges eljárás során nem csupán arra van lehetősége, hogy a DH 1 törvény 3. és 4. §-a szerinti két konkrét feltételnek a pénzügyi intézmény általi alkalmazása következtében jogalap nélkül megfizetett összegek visszatérítését kérje, hanem arra is, hogy az egyéb, adott esetben tisztességtelen feltételek vele szemben történő alkalmazásából eredő következményeket orvosoltassa. Ha ez így van, vagy ha létezik a fogyasztó számára biztosított egyéb hatékony eljárási mód, amely lehetővé teszi az említett egyéb feltételek címén jogalap nélkül megfizetett összegek visszatérítésének követelését, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, akkor az alapeljárásban irányadókhöz hasonló eljárási szabályok nem ellentétesek a 93/13 irányelv által előírt védelem hatékonyságával.
- 55 Az eddigiekre tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal elvileg nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az alapeljárásban irányadókhöz hasonló különleges eljárási követelményeket állapít meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik az árfolyamrészre vonatkozó feltételt és/vagy az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek, feltéve hogy az ilyen szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek hiányában lett volna.

A harmadik kérdésről

- 56 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 93/13 irányelvet akként kell-e értelmezni, hogy az a határokon átnyúló elemet nem tartalmazó helyzetekre is alkalmazandó.
- 57 Ennek kapcsán emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUM-Szerződés alapvető szabadságokkal kapcsolatos rendelkezései nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyeknek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 58 Ugyanakkor, mint azt a főtanácsnok is megjegyezte az indítványának 70. pontjában, az alapeljárás nem a Szerződés ezen alapvető szabadságokkal kapcsolatos rendelkezéseit érinti, hanem olyan uniós jogszabályokra vonatkozik, amelyek a tagállamokban valamely konkrét jogterületet harmonizálnak. Következésképpen az érintett uniós jogszabályokban foglalt rendelkezések az alapeljárásban vizsgált helyzet tisztán belföldi jellegétől függetlenül alkalmazandók.
- 59 A fentiekből következik, hogy a 93/13 irányelvet akként kell értelmezni, hogy az a határokon átnyúló elemet nem tartalmazó helyzetekre is alkalmazandó.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal elvileg nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az alapeljárásban irányadóhoz hasonló különleges eljárási követelményeket állapít meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik a kölcsön folyósítására alkalmazandó árfolyam és a kölcsön törlesztésére alkalmazandó árfolyam közötti eltérésre vonatkozó feltételt és/vagy a kölcsönadó számára a kamatok, díjak és költségek emelését lehetővé tevő egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek, feltéve hogy az ilyen szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek hiányában lett volna.**
- 2) **A 93/13 irányelvet akként kell értelmezni, hogy az a határokon átnyúló elemet nem tartalmazó helyzetekre is alkalmazandó.**

Ilešič

Rosas

Toader

Prechal

Jarašiūnas

Kihirdetve Luxembourgban, a 2018. május 31-i nyilvános ülésen.

A. Calot Escobar

M. Ilešič

hivatalvezető

a második tanács elnöke

---

* Az eljárás nyelve: magyar.